

DANSK LANDBRUG KAN OG SKAL BIDRAGE

Niels Lindberg Madsen
Landbrug & Fødevarer

Den russiske invasion af Ukraine har med den tyske udenrigsministers ord skabt en "korn-krig", hvor verdens fattigste risikerer at blive ramt af en hungersnød. Landbrug & Fødevarer ønsker, at EU skal svare igen ved at øge produktionen af hvede m.v. Den exceptionelle situation gør, at det er berettiget at udskyde den de facto braklægning, som den kommende EU-landbrugsreform ellers vil medføre, med et år. Men det må ikke føre til, at EU slår ind på en protektionistisk vej begrundet i ønske om selvforsyning. EU er verdens største eksportør af landbrugs- og fødevarer og har mest at tabe, hvis alle lande slår ind på den kurs. Og det må heller ikke undergrave den bundne opgave med at omlægge landbrugsproduktionen til en bæredygtig produktion.

Indledning

Den brutale russiske invasion af Ukraine understreger behovet for at opretholde produktionen af landbrugs- og fødevarer – og at fortsætte den grønne omstilling.

Russisk kornkrig

Tysklands udenrigsminister, Annalena Baerbock fra "De Grønne", udtalte efter et møde i G7-gruppen midt i maj, at den russiske invasion af Ukraine nu havde udviklet sig til en russisk "korn-krig" mod en lang række lande – særligt afrikanske lande¹. Baggrunden er de store problemer i selve Ukraine med at så og høste, men ikke mindst den russiske blokade af de ukrainske udskibningshavne i Sortehavet, der har stået for langt hovedparten af den ukrainske eksport.

Det er med andre ord blevet stedse mere tydeligt, at den russiske invasion ikke blot har medført ubegribelige menneskelige og materielle omkostninger i Ukraine – men

også rammer langt bredere. De kraftigt stigende priser på mad er, som Anne Poulsen, direktør for FN's fødevareagenturs nordiske kontor, ifølge DR formulerer det "en farlig cocktail, der uden tvivl vil føre til konflikt og oprør i de fattigste nationer i verden"². Udtalelsen falder blandt andet på baggrund af, at FN vurderer, at 47 mio. mennesker vil blive kastet ud i kritisk sult, hvis krigen fortsætter³.

Muligheder for dansk og europæisk landbrug?

Spørgsmålet er, hvor det efterlader dansk og europæisk landbrug? Som Landbrug & Fødevarer ser det, giver det os mulighed for at kunne bidrage til at forsyne resten af verden med en øget produktion af først og fremmest hvede – men også andre landbrugs- og fødevarer, som der pludselig kommer knaphed af. Det giver kun ekstra mening al den stund, at Danmark er et fore-

¹ Politico: Agriculture & Food, den 16. maj 2022

² DR.dk, den 13. maj 2022

³ Ibid.

gangsland for effektiv og klimaeffektiv produktion globalt.

Men man skal ikke have åbnet en avis i den seneste tid uden at blive bevidst om, at det ikke er en ukontroversiel holdning. Først og fremmest er der spørgsmålet om, hvordan det harmonerer med det langsigtede mål om at sikre en mere bæredygtig landbrugs- og fødevarerproduktion. Vi skal nå frem til en klimaneutral landbrugsproduktion, vi skal beskytte miljøet og endelig sikre en øget biodiversitet.

For det andet har krisen bragt fokus på selvforsyning af landbrugs- og fødevarer i EU. En række EU-lande – herunder ikke mindst Frankrig – argumenterer for, at EU i højere grad skal beskytte sin egen produktion. Det så man bl.a. afspejlet i den topmødeerklæring, der blev vedtaget af EU's stats- og regeringschefer på topmødet i Versailles den 11. marts⁴. Her understreges det, at EU skal reducere sin afhængighed af importerede landbrugsprodukter og input. Man mere end aner en fransk pen bag erklæringen.

Miljømæssig bæredygtighed

Først diskussionen om den miljømæssige bæredygtighed (og så gemmer vi diskussionen om den økonomiske og sociale bæredygtighed). Diskussionen brød ud i lys lue⁵ da Europa-Kommissionen i foråret foreslog⁶, at man ville give EU-landene mulighed for, at landmændene kunne dyrke de arealer, der ellers var udset til at skulle braklægges som en del af de såkaldte miljøfokusområder under den fælles landbrugspolitik. Den danske regering stemte

som det eneste EU-land mod den mulighed med den begrundelse, at det ville påvirke miljøet negativt.

Den diskussion vil med stor diskussion gentage sig i den nærmeste fremtid, da den kommende reform af EU's landbrugs- og fødevarerpolitik kræver, at alle bedrifter skal udlægge fire pct. ikke-produktive arealer eller landskabselementer (læs: brak). Spørgsmålet er derfor: kan man for at dæmpe de meget store prisstigninger og mangel på bl.a. hvede som følge af krigen i Ukraine tillade sig at udskyde braklægningen af disse arealer? Landbrug & Fødevarer siger klart ja. Vi står i en tragisk og exceptionel situation, hvor vi kan bidrage til at reducere en truende hungersnød. Der skal vi selvfølgelig bidrage med det, vi kan. EU har ifølge FASO braklagt godt 6 mio. hektar, hvad der svarer til ca. 6 pct. af omdriftsarealet⁷.

Den grønne omstilling fortsætter

Det er vigtigt at understrege, at det ikke på nogen måde er en aflysning af den grønne omstilling. Det er en etårig udsættelse af etablering af ca. 70.000 ha brak i Danmark. Der er sandsynligvis en mindre kvælstofeffekt forbundet med at erstatte brak med hvede. Men der er ikke meget biodiversitet på en brakmark. Og den effekt, der måtte være, kommer så i 2024 i stedet for.

Men hvis samfundet ønsker en øget kornproduktion her og nu, er der også andre muligheder. Et af de mest oplagte vil være at øge produktionen af vintersået korn, der generelt giver højere udbytter

⁴ [20220311-versailles-declaration-da.pdf \(europa.eu\)](#)

⁵ Støttepartier bakker Prehn op: "Fuldstændig galimatias" at dyrke afgrøder på brakmarker, Altinget, d. 25. marts

⁶ [Global food security and EU farmers and consumers \(europa.eu\)](#)

⁷ [FAOSTAT](#) som citeret i policy-paperet: "Effects of a change to fallow land in the EU on the global grain market", Heinrich Böll Stiftung

end forårssået korn. Det kræver en justering af de gødningsregler, der i dag forhindrer landmanden i at så om efteråret. Det kan gøres, uden det truer hverken biodiversitet eller klima.

Man kan også skabe et estimeret merudbytte på 5-10 pct., hvis myndighederne sikrer en hurtig godkendelse af de nye svampemidler, som i dag er en del af en ophobet sagspukkel i Miljøstyrelsen.

Modargumentet for dem, der er modstandere af disse kortvarige tiltag, er, at man ville nå det samme ved at reducere den animalske produktion – og dermed efterspørgslen efter foder. Isoleret set er det jo rigtigt, men der mangler gode svar på, hvordan man vil sikre en sådan reduktion. Uanset holdningen til animalske produkter, så er efterspørgslen der. Og at fastholde produktionen i Danmark vil sikre, den foregår i et af de lande, der globalt set er mest klimaeffektive.

Men igen: det er vigtigt at understrege endnu engang. Det er ikke et forslag om at aflyse arbejdet for at sikre en klimaneutral landbrugsproduktion og forbedre biodiversiteten. Det er en bunden opgave. Det er et forslag om at gøre noget her-og-nu for at hjælpe dem, der vil blive – eller allerede er blevet – ramt af den russiske invasion.

Global samhandel og protektionisme

Som nævnt har der også fra mange sider lydt et forstærket krav om, at Europa skal sikre sin egen produktion og forsyning af flere landbrugsprodukter. Dermed lægges der afstand til den globale samhandel, der er med mange landbrugs- og fødevarer.

Grundlæggende er det en underlig diskussion. EU er verdens største eksportør af landbrugs- og fødevarer. Det bidrager med andre ord til beskæftigelse, indtjening og vækst – ikke mindst i landdistrikterne, der ellers generelt er under pres på grund af fraflytning, manglende beskæftigelses-

muligheder og faldende indtjening. Med andre ord: EU har mest at tabe, hvis hele verden begynder at bevæge sig i retning af mere protektionisme på landbrugs- og fødevareområdet.

Kravet om øget beskyttelse kommer ofte fra lande, der føler sig presset af en globalisering. Men det er de samme lande, som vil blive ramt, hvis EU-produkter – måske danske – bliver tvunget til at blive afsat på det europæiske marked i stedet for at blive eksporteret til det globale marked.

For Ukraine ville det i al fald være et grotesk resultat, hvis den russiske invasion indirekte fører til, at deres adgang til det globale marked – med deres position som en af verdens mest effektive og konkurrencedygtige producenter af hvede, byg, solsikker m.v. – endte med at blive mere besværliggjort, fordi verden slår ind på en mere protektionistisk kurs.

Produktion og bæredygtighed

Men på den anden side af den tragiske krig i Ukraine står behovet for at kunne producere bæredygtige landbrugs- og fødevarer. Vel at mærke med lige vægt på "produktion" og "bæredygtighed". Den udfordring bliver kun vigtigere. Ikke mindst klimaudfordringen er selvindlysende. Og krigen i Ukraine understreger behovet for produktion. Evnen til at kunne brødføde sin befolkning er sammen med sikkerhed enhver nations helt grundlæggende opgaver.

